

E- İÇ KONTROL SİSTEMİNİN KURULMASINDA SORUNLAR

ERKAN KARAARSLAN

1- İç Kontrol Eylem Planını Hazırlayacak Kamu İdareleri

Bazı kamu idareleri, örnek olarak küçük belde belediyeleri, stratejik planı olmayan idareler ya da iç denetçisi olmayan idareler iç kontrol eylem planı hazırlamayacaklarını düşünmekte ya da kendilerine bu tür bilgiler verilmektedir. Bu bilgiler kesin olarak yanlış bilgidir.

İç Kontrole ilişkin yasal mevzuatı sağlayan dokümanların hiçbirisinde Kanunda öngörülenin dışında bir istisna getirilmemiştir, getirilmesi de hukuken mümkün değildir. Düzenleyici ve denetleyici kurumlar hariç genel yönetim kapsamındaki tüm kamu idareleri iç kontrol eylem planı hazırlayacaktır.

Dolayısıyla iç kontrol eylem planı hazırlamak zorunda olan kamu idarelerini;

- Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri
- Özel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri
- Sosyal Güvenlik Kurumları
- Mahalli İdareler

Şeklinde sıralayabiliriz. Mahalli idarelerden nüfusu ne olursa olsun tüm belediyelerin, il özel idarelerinin, belediyelere bağlı idarelerin ve bunların kurduğu mahalli idare birliklerinin anlaşılması gerekir. Dolayısıyla iç denetçisi olsun ya da olmasın, stratejik plan hazırlasın ya da hazırlamasın belde ve ilçe belediyeleri dahil herhangi bir nüfus kriteri olmaksızın tüm belediyeler iç kontrol eylem planı hazırlayacaklardır. Bu idarelerden,

Stratejik planı olmayanların, eylem planının “5.1 no.lu Kamu İç Kontrol Standardı ve Genel Şartına ilişkin eylemler belirlemelerine gerek bulunmamaktadır.

İç denetçisi olmayanlar ise 18.1 ve 18.2 no.lu Kamu İç Kontrol Standardı ve Genel Şartına ilişkin eylemler belirlemelerine gerek yoktur.

Küçük ölçekli ve az birimli kamu idareleri de bu ölçeğe uygun olarak eylem planları belirlemeleri gerekmektedir.

2- Eylem Planı Hazırlanması Konusunda Danışmanlık Hizmeti Satın Alınması

Son dönemlerde kamu idarelerince, danışmanlık, destek, eğitim hizmeti gibi birçok konuda özel sektörden hizmet satın alınmaktadır. Bu destek alımı doğru koşullarda uygun fiyatlarla gerçekleştirilirse özünde yanlış bir işlemde değildir. Kamu idarelerinin kurumsal kapasitesini artırmaya, doğru işlemler yapılmasını sağlamaya ve idareye değer katmaya yönelik alınan hizmetler her zaman savunulabilir ve doğrudur.

Kamu idarelerinin iç kontrol eylem planı konusunda da danışmanlık hizmeti aldıkları görülmektedir. İdareye destek olan ve gerçekten ciddi çalışmalarla belirlenen eylem planı danışmanlıkları bir kenara bırakılacak olursa, genelde bu eylem planları çok sağlıklı yürütülmemektedir. İdarenin özellikleri bilinmeden ve kavranmadan, idare ölçeği dikkate alınmadan ve genel olarak birçok idare için birbirine çok benzer birbirinin adeta kopyası olan eylem planlarının, üzerinde hiç tartışılmadan, kamu idarelerine danışmanlık hizmeti kapsamında verildiği görülmektedir. Kanımca bu çok yanlış bir uygulamadır.

Bu uygulamanın yanlış olmasının ilk nedeni, idarenin katılmadığı ve kavramadığı aslında belirlenen periyotlarda yerine getirmesinin de mümkün olmadığı bir eylem planı hem idarenin iç kontrol sistemini kurmasından elde edeceği faydaları minimize edecek hem de Maliye Bakanlığının yaptığı incelemelerde birbirinin aynısı eylem planları olarak kötü uygulama örnekleri olarak yerini alacaktır. Belki de bu durum idarelere yazıyla bildirilecektir.

Olayın bir diğer yönü de kamu idarelerinde, sağlıklı işleyen bir iç kontrol sisteminin kurulması zorunluluğudur. İç Kontrol Sisteminin etkinliği iç denetçiler tarafından denetlenecektir. İç denetim, iç kontrol sisteminin yeterliliği, etkinliği ve işleyişiyle ilgili olarak yönetime bilgiler sağlar, değerlendirmeler yapar ve önerilerde bulunur. Bu nedenle, iç denetçiler, iç kontrol sisteminin düzenlenmesi ya da uygulanması süreçlerine ve iç kontrol tedbirlerinin seçimine dâhil edilemez.

Sayıştay tarafından yapılacak harcama sonrası dış denetimde de, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin hesap verme sorumluluğu çerçevesinde, yönetimin malî faaliyet, karar ve işlemlerinin; kanunlara, kurumsal amaç, hedef ve planlara uygunluk yönünden incelenmesi ve sonuçlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine raporlanması sağlanacaktır.

Ayrıca idari denetim yapan tüm denetim birimleri, üst yöneticinin onayıyla yürürlüğe konulmuş olan eylem planında belirtilen eylemlerin yapılıp

yapılmadığını, yapılan eylemlerin ise mevzuata uygun ve doğru olarak yapıp yapılmadığını her zaman kontrol edebilir.

Ayrıca bir kamu idaresinde, iç kontrol sistemi kurulmamışsa, üst yöneticilerin, harcama yetkililerinin ve mali hizmetler biriminin başındaki kişinin faaliyet raporunda, **“iç kontrol güvence beyanı”** belgesini imzalamaması ya da doğru olmayan bilgilerle imzalaması gerekecektir.

Bu nedenlerle kamu idarelerinin bir iç kontrol eylem planı hazırlamaları ve daha da önemlisi bu eylemleri gerçekleştirerek sağlıklı işleyen bir iç kontrol sistemi kurmaları zorunludur. Ancak gerçekleştirilemeyecek bir eylem planını hazırlamak en hatalısı olur. Bu yöntemin benimsenmesi durumunda yukarıda belirtilen pek çok sorun ortaya çıkar. Aslında önemli olan eylem planının içselleştirilmesidir. Şahsi kanaatim içselleştirilemeyen yani uygulaması olmayacak bir eylem planını hiç hazırlamamak en doğrusudur.